

'Quality is free, but it is not a gift' Phil Crosby

Gemeenschappelijke taal als basis voor kwaliteit

Het woord 'kwaliteit' wordt in de cultuureducatie door iedereen gebruikt. Maar het is de vraag of iedereen hiermee ook hetzelfde bedoelt. Vaak gebruiken mensen uit het onderwijs en de culturele sector dezelfde begrippen, maar lopen de verwachtingen, ambities en doelstellingen in de praktijk nogal uiteen. De vraag is of scholen en culturele instellingen een gemeenschappelijke taal spreken. En wat zijn de verschillen tussen onderwijs en cultuur? Heb je het wel over hetzelfde als je zegt dat het proces belangrijker is dan het resultaat? Hoe beoordeel je kwaliteit en wanneer heeft cultuureducatie kwaliteit? Om deze vragen te beantwoorden heeft Mocca het afgelopen jaar een kenniskring gemeenschappelijke taal georganiseerd. De uitkomsten van deze kenniskring zijn door Mocca gevat in een Gesprekshandleiding Gemeenschappelijke taal met daarin een aantal aanbevelingen voor het voeren van een gesprek.

Kwaliteit bepaal je samen maar hoe doe je dat?

"Kwaliteitscriteria zijn afhankelijk van de visie en in samenhang daarmee te benoemen", aldus Folkert Haanstra, lector kunst- en cultuureducatie aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

Kwaliteit is de mate waarin iets geschikt is om voor een bepaald doel te worden gebruikt. Bij de beoordeling van kwaliteit spelen het niveau van de doelgroep, het beoogde doel en het beoogde resultaat een belangrijke rol. Doordat duidelijk wordt vastgesteld wat het beoogde resultaat en het beoogde doel is, kan over kwaliteit worden gesproken. Bij het beoordelen van kwaliteit kunnen een aantal criteria onderscheiden worden. Deze criteria hoeven overigens niet allemaal even zwaar te wegen. Accenten en prioriteiten kunnen verschillen. Ook gaat het er om of de gemaakte afspraken tussen de school en de producenten worden nagekomen. Kwaliteit is subjectief en de beoordeling ervan gebeurt samen, met als voorwaarde dat er overeenstemming bestaat tussen de school en de aanbieder over de uitgangspunten en de doelstellingen.

Uitgangspunten voor samenwerking

- De beste resultaten kunnen worden geboekt door actief samen te werken, zowel bij de voorbereiding als bij de uitvoering. Betrokkenheid is belangrijk;
- Trek tijd uit voor een voorbespreking, vraag goed door. Wees als school zo helder en concreet mogelijk over de vraag. Wees als aanbieder zo helder mogelijk over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Spreek verwachtingen naar elkaar uit;
- Wees helder over wat je als school zoekt en voor ogen hebt, over wat je wilt bereiken met een bepaald project, een bepaalde les of een bepaalde activiteit, over het startniveau van de groep, over het resultaat en over de zwaartepunten in het beleid dat je school voert op het gebied van cultuureducatie;
- Wees helder over wat je als aanbieder te bieden hebt en over je doelstellingen en uitgangspunten. Wees ook helder over wat je nodig hebt voor de activiteit en wat je van de school verwacht. Bevraag een school op de belangrijke punten;
- Laat je als aanbieder goed informeren over het niveau van de leerlingen en het soort school en zorg dat je de projecten goed kunt aanpassen aan het niveau en de beleving van de leerlingen;
- Zorg dat er ruimte is op school om activiteiten op het gebied van cultuureducatie te evalueren en gebruik de evaluaties om de activiteiten en het cultuureducatieve beleid aan te scherpen en te ontwikkelen;
- Investeer in de relatie (school/ culturele aanbieder). Maak tijd vrij voor wederzijdse feedback en evaluaties;
- Zet elkaars krachten in om samen te komen tot kwalitatief hoogwaardige cultuureducatie: de school kent de leerlingen en het onderwijs, cultuuraanbieders en kunstenaars verstaan hun vak.

Gesprekshandleiding

Het onderzoek van de Kenniskring Gemeenschappelijke Taal heeft geleid tot een gesprekshandleiding. Gemeenschappelijke taal bepaalt niet wanneer iets kwaliteit heeft, maar biedt scholen en culturele instellingen een leidraad om gezamenlijk over inhoud en resultaat te kunnen spreken. Goede en kritische communicatie voorkomt begripsverwarring en is de sleutel tot kwaliteit. Het gesprek over kwaliteit levert zo een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de keuzes voor cultuureducatie op uw school. Tevens biedt het een kader om gezamenlijk tot afspraken, uitgangspunten, verwachtingen, prioriteiten en doelstellingen te komen en meer inzicht te geven in de eigen visie. Na afloop van een project of activiteit is de handleiding te gebruiken om de resultaten te bespreken en te concluderen of er sprake was van een goede match.

In de handleiding staan een zestal stappen beschreven die de school en een aanbieder doorlopen tijdens de verschillende fases van een cultuureducatief project. De uitgangspunten, het proces, het product, de uitvoerder, de organisatie en de competenties van de leerlingen zijn de belangrijkste onderdelen van een project die samen de kwaliteit van cultuureducatie bepalen. De **uitgangspunten** zijn de doelstellingen en verwachtingen die voorkomen uit de centrale visie op cultuureducatie.

De **competenties** die bij cultuureducatie kunnen worden ontwikkeld zijn het reflectief en receptief vermogen, vermogen tot samenwerken en tot zelfstandig werken.

Het **product** is het concrete resultaat van een activiteit, les of project. Dit kan zowel een toneelstuk, kunstwerk of presentatie zijn. Het startniveau van de doelgroep speelt een belangrijke rol bij het beoordelen van de kwaliteit. Het **proces** zijn de stappen die leiden tot het product, dat wat eraan vooraf ging. Ook vallen de beoordeling van product en gemaakte processtappen onder de noemer proces als het gaat om de kwaliteitsbeoordeling met en door leerlingen. Aandacht voor de opbouw, voor vindingrijkheid, benutten van voorbeelden, ruimte voor (zelf) beoordeling en onderzoekend werk, reflectie op eigen werk en dat van anderen, betrokkenheid en concentratie bij de les zijn aspecten die horen bij het proces.

Onder de noemer **uitvoerder** kunnen zowel cultuuraanbieders, kunstenaars, musea, leerkrachten als vakdocenten worden verstaan. Faciliteiten, vaardigheden, competenties en kennis van de uitvoerder zijn van belang om te beoordelen.

Het onderdeel **organisatie** heeft de volgende aspecten: taakverdeling, verantwoordelijkheden, communicatie, wijze van informeren, planning, tijdsinvestering en budget.

Bij iedere stap in de handleiding worden de onderdelen en een aantal relevante vragen aangegeven die besproken kunnen worden.

Vragen voor de school

Stap 1: weet wat je wilt

onderdelen: uitgangspunten, competenties, product
vragen: wat is je visie en welke doelstellingen wil je als school behalen met cultuureducatie?
op welke competenties ligt de nadruk?
welk artistiek, inhoudelijk en technisch niveau moet het product hebben?

Stap 2: gesprek

onderdelen: uitgangspunten, competenties, proces, product, uitvoerder, organisatie
vragen: welke visie op cultuureducatie heeft de aanbieder?
welke doelstellingen wil de aanbieder met het project/activiteit behalen?
ligt de nadruk op presentatie, zelfstandigheid, samenwerking of op het creatief vermogen bij de leerlingen?
is het een receptief, reflectief of actief project?
hoe verloopt het traject van het project of de lessen?
hoe ziet het product eruit?
wat gaan de leerlingen doen?
welk eindresultaat is beoogd?
welke projecten doet de aanbieder zoal? met welke leerlingengroep heeft de aanbieder/workshopdocent ervaring (didactisch en pedagogisch niveau)? zijn er referenties?
in hoeverre is maatwerk mogelijk?
hoe verloopt de verdere organisatie?
is er een contactpersoon?
wie is waar verantwoordelijk voor?
wat zijn de kosten en wat krijgt de school daarvoor?

Stap 3: planning en organisatie

onderdeel: organisatie
vragen: hoe is de taakverdeling en hoe zijn de verantwoordelijkheden onderling verdeeld?
hoe verloopt de communicatie rondom project?
hoeveel tijd is de school ermee kwijt?
hoe is de planning?

Stap 4: uitvoering en proces

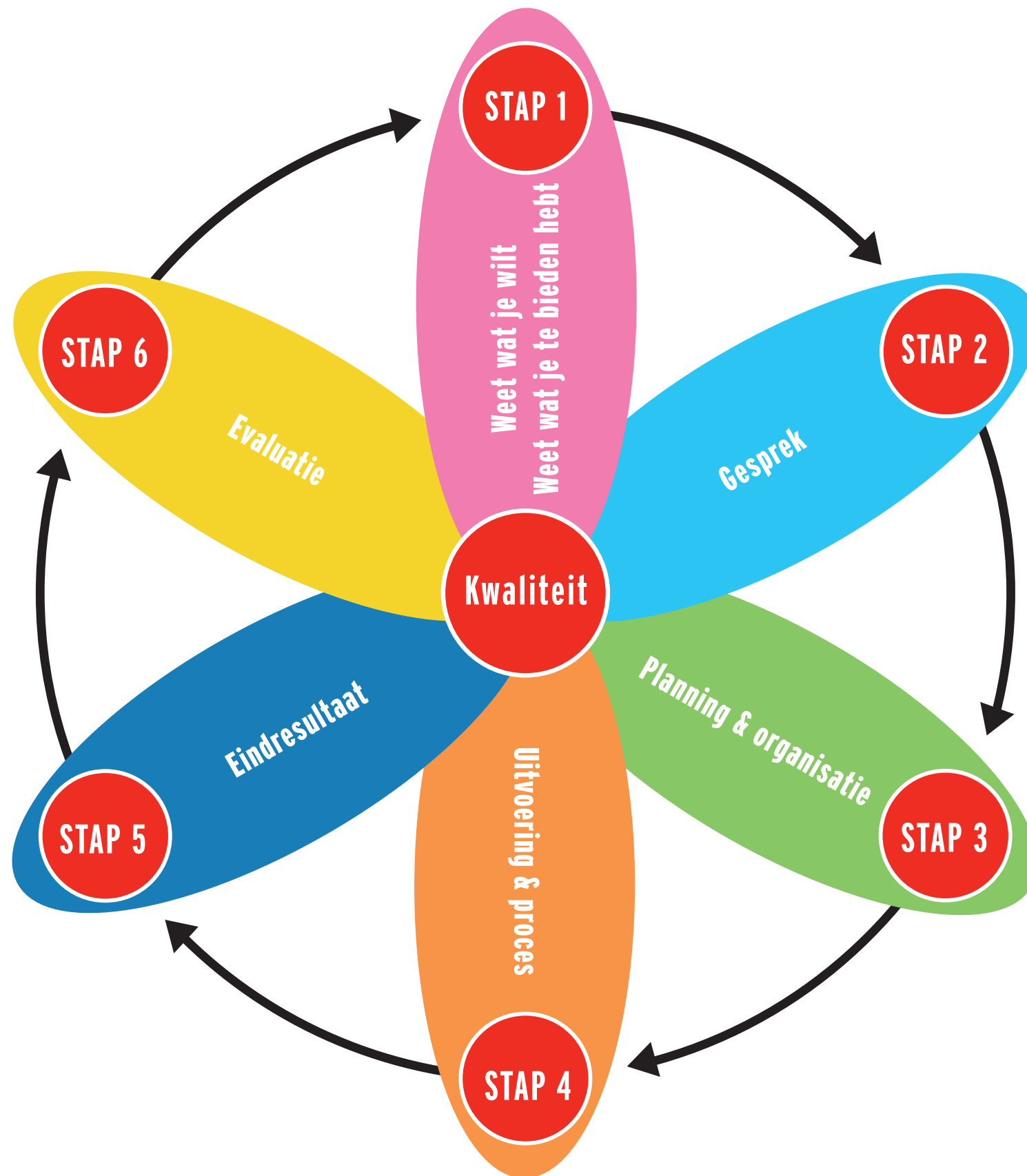
onderdeel: proces
vragen: hoe is de opbouw van het project?
is er ruimte voor eigen inbreng en reflectie van de leerlingen?
hoe worden ze betrokken bij het project?

Stap 5: eindresultaat

onderdeel: product
vragen: wat is het eindproduct?
hoe is het artistieke, inhoudelijke en technische niveau ervan?

Stap 6: evaluatie:

onderdelen: uitgangspunten, competenties, proces, product, uitvoerder, organisatie
vragen: is er voldaan aan de verwachtingen, zijn gemaakte afspraken nagekomen en zijn de doelstellingen behaald?
was er sprake van een goede match?

Vragen voor de culturele instelling

Stap 1: weet wat je te bieden hebt

onderdelen: uitgangspunten, competenties, product
vragen: welke visie en doelstellingen heb je als aanbieder?
op welke competenties ligt de nadruk in het aanbod?
welk artistiek, inhoudelijk en technisch niveau heeft het product?

Stap 2: gesprek

onderdelen: uitgangspunten, competenties, proces, product, uitvoerder, organisatie
vragen: welke visie op cultuureducatie heeft de school?
welke doelstellingen wil de school met het project/activiteit behalen? ligt de nadruk op presentatie, zelfstandigheid, samenwerking of op het creatief vermogen bij de leerlingen?
ligt de nadruk op receptieve, reflectieve of actieve cultuureducatie?
wat is het startniveau van de leerlingen?
bij welke lessen kan het project/activiteit aansluiten?
welke projecten heeft de school zoal gedaan? in hoeverre is maatwerk noodzakelijk?
hoe verloopt de verdere organisatie?
is er een contactpersoon?
wie is waar verantwoordelijk voor?
hoe zien de lesroosters eruit?

Stap 3: planning en organisatie

onderdeel: organisatie
vragen: hoe is de taakverdeling en hoe zijn de verantwoordelijkheden onderling verdeeld?
hoe verloopt de communicatie rondom project?
hoeveel tijd heeft de school docent ter beschikking?
hoe is de planning?

Stap 4: uitvoering en proces

onderdeel: proces
vragen: is er ruimte voor eigen inbreng en reflectie van de leerlingen?
hoe worden ze betrokken bij het project?
welke docenten en lessen zijn erbij betrokken?

Stap 5: eindresultaat

onderdeel: product
vragen: wat vindt de school van het eindproduct?
wat verwachten ze ervan?

Stap 6: evaluatie:

onderdelen: uitgangspunten, competenties, proces, product, uitvoerder, organisatie
vragen: is er voldaan aan de verwachtingen, zijn gemaakte afspraken nagekomen en zijn de doelstellingen behaald?
was er sprake van een goede match?